

CHUYỆN HAY SỬ VIỆT

Biên soạn:

Nguyễn Huy Thắng - Nguyễn Như Mai - Nguyễn Quốc Tín

THỜI BẮC THUỘC

Cuộc kháng cự ngàn năm

[Dành cho học sinh tiểu học]

NHÀ XUẤT BẢN KIM ĐỒNG

BUỔI LUYỆN VÕ TRÊN SÂN NHÀ LẠC TƯỚNG

- Thế! Đúng thế! Cứ thế!

Nhin đường gươm qua
lại nhanh thoăn thoắt của
hai cô học trò Trứng Trắc,
Trứng Nhì, võ sư Đỗ Năng
Tế không né nỗi thốt lên.

Cả hai cô ra đòn đều
chính xác, đón đỡ, né tránh
cũng rất hợp lí, kịp thời.
Dưới sân loang loáng hai
bóng người tiến lui, tiếng
lưỡi gươm va nhau chan
chát khó mà phân biệt được
ai đánh ai đỡ, ai đâm ai gạt.
Nhưng Đỗ võ sư vẫn nhận
ra điểm yếu của mỗi người.

Quay sang bà Man Thiện, lúc này cũng đã ra sân đứng xem hai con luyện võ, ông nói:

- Hai chị em đã tiến bộ nhiều. Nhưng vẫn cần phải uốn nắn thêm, nhất là Trứng Nhì còn hay xốc nổi, dễ bị khinh suất trước những tay gươm lão luyện.

- Đa tạ thày. Hai đứa được như thế này là nhờ công chỉ bảo của thày nhiều lắm.

- Cái chính là nhờ hai trò tinh ý, bảo một biết mười. Tôi chỉ cần chỉ bảo thêm. Hai trò đã nhanh lại được thêm tính gan góc, thua không nản, đau không sờn. Nam nhi cũng khó bằng.

- Vợ chồng ta không có con trai. Chỉ có hai mụn con gái, chúng nó được thế, ta cũng mừng. Nước ta kể từ khi Tô Định sang làm thái thú, tham tàn bạo ngược, bóc lột dân ta thậm tệ, không ai là không oán thán. Cứ cơ sự này tất phải có chuyện một hai với giặc. Quan Lạc tướng chẳng may mất sớm, ta thì phận đàn bà, việc lớn khó mà đảm đương được. Thôi thì sau này có chuyện gì trông vào hai đứa chúng nó cả. Ta nói thế để thày biết bụng ta...

Quả vậy, Lạc tướng Mê Linh vốn căm giận giặc Đông Hán đến tận xương tủy, ngài chỉ mong có cách đuổi được chúng ra khỏi bờ cõi. Nhưng vì đại cục mà ngài chịu làm Lạc tướng, bề ngoài ra về hợp tác với chúng cai quản huyện Mê Linh, nhưng thực tâm là để chờ dịp nổi dậy. Thế nhưng trời chẳng chiều người. Lạc tướng bị bạo bệnh sớm qua đời. Mọi việc đành phó thác cho vợ là bà Man Thiện lo liệu. Kể cả việc lo cho cô chị Trứng Trắc sắp thành gia thất với huyện lệnh huyện Chu Diên

là Thi Sách. Đó là một trang nam tử nức tiếng nghĩa khí trong vùng, lại là con Lạc tướng Chu Diên, đồng liêu với chồng bà. Môn đăng hộ đối, việc nhân duyên của hai trẻ hẵn còn mang ý nghĩa một sự liên minh giữa hai huyện trọng yếu của quận Giao Chỉ...

Chắp tay linh ý Lạc tướng phu nhân, Đỗ sư phụ quay sang hai cô học trò nói lớn:

- Thôi. Giờ chuyển sang luyện đội ngũ.

Trứng Trắc, Trứng Nhì dừng tay, thu gươm, quay sang cúi đầu vái thày, vái mẹ. Rồi Trứng Trắc hướng về phía đám dân binh vẫn ngồi ở cuối sân chờ lệnh, dõng dạc nói:

- Tất cả vào hàng. Vũ khí sẵn sàng. Chuẩn bị bài tập hôm nay.

- Tuân lệnh nữ tướng. - Tất cả đứng bật dậy, đồng thanh hô lớn, rồi ai nấy nhanh chóng vào vị trí, sẵn sàng nghe lệnh.

Trứng Trắc bước lên trước em, nhìn khắp đội hình. Khi hàng ngũ đã chỉnh tề, nàng quay sang thày Đỗ Năng Tế, vòng tay nói:

- Xin mời thày!

Bà Man Thiện lặng lẽ trở lui, để cho mấy thày trò làm việc...

CHẾ ĐỘ LẠC TƯỚNG Ở GIAO CHỈ

Sau khi tiêu diệt nước Nam Việt, buổi đầu nhà Hán vẫn phải dựa vào chế độ Lạc tướng có từ thời các vua Hùng để cai quản đất Giao Chỉ. Cha của Hai Bà vốn là con nhà dòng dõi, nối đời làm Lạc tướng ở đất Mê Linh; sau khi Tô Định sang làm Thái thú, ông vẫn tiếp tục đảm đương chức việc này. Tương truyền, bà Man Thiện, mẹ của Hai Bà cũng là con cháu của vua Hùng, nên theo truyền thuyết, Trưng Trắc, Trưng Nhị vẫn được coi là cháu ngoại của vua Hùng.

TRÚNG TRẮC, TRÚNG NHỊ

TRƯỚC KHI LÀ TRÚNG TRẮC, TRÚNG NHỊ

Tương truyền, nhà bà Man Thiện làm nghề nuôi tằm dệt vải. Khi sinh hạ được hai người con gái, ông bà đặt tên cô chị là Trưng Trắc, cô em là Trưng Nhị, theo cách những người làm nghề vẫn gọi để phân biệt hai loại kén tằm. Sau này, khi Hai Bà khởi nghĩa, người ta thuận miệng gọi chêch đi là Trưng Trắc, Trưng Nhị. Lâu rồi thành quen: Trưng Trắc, Trưng Nhị trở thành danh xưng của Hai Bà cho đến ngày nay.

TIN ĐỮ ĐƯA VỀ

Trai tài gái đảm, Trưng Trắc kết duyên cùng Thi Sách, Huyện lệnh Chu Diên. Sau hôn lễ, nàng theo về nhà chồng. Trước lúc hai người cùng đoàn tùy tùng lên ngựa, bà Man Thiện dặn dò Thi Sách:

- Giờ Trưng Trắc đã là vợ con, nhà ta và nhà Lạc tướng Chu Diên cũng coi là một. Nhạc phụ con chẳng may mất sớm, mọi việc ta trông cả vào hai con. Nhưng các con phải hết sức cẩn thận mới được. Thằng giặc Tô Định rất nham hiểm. Nó không dễ gì để cho mình yên đâu.

Hai người chắp tay, cúi đầu bái biệt Lạc tướng phu nhân. Bà Man Thiện còn trông theo đoàn người ngựa mãi cho đến khi khuất néo...

*

* *

Định liệu việc nhà đâu đấy rồi, Thi Sách bảo vợ:

- Nay ta phải đi các nơi gặp gỡ anh hùng hào kiệt bốn phương. Trước là để báo hỉ việc nhân duyên của đôi ta. Sau để

cùng anh em giao ước lo việc nước nhà. Bọn giặc Đông Hán ngày càng tàn bạo. Chúng bắt dân ta cống nạp đủ mọi thứ kiếm được. Người ta chỉ chậm nộp thuế vài ngày là bọn chúng bắt người, đốt nhà, hăm hiếp đàn bà con gái... Mình phải đồng tâm hiệp lực thì mới che chở được cho dân.

Đưa túi trầu cho chồng mang theo ăn cho đỡ buồn những lúc một mình, Trưng Trắc nói:

- Chàng đi lo việc nghĩa, thiếp nguyện gánh vác việc cửa nhà. Chỉ mong chàng bảo trọng, sớm mã đáo thành công.
- Ta đã có ước hẹn với các nơi. Nay là cuối xuân. Hẹn nàng cuối hè ta về, đôi ta lại được cùng nhau sum vầy.

Thi Sách đi rồi, Trưng Trắc ở nhà sớm hôm chăm lo việc cùi canh, đồng áng, sắp đặt công việc cho mọi người, từ đám người nhà đến cánh thợ săn, thợ đấu... Công việc thì nhiều nhưng nàng vẫn thu xếp để thêu cho xong bộ xiêm y, chờ khi quan Huyện lệnh về thì mặc để đón chàng.

Thời gian thẩm thoát trôi mau. Đã hết xuân sang hè, trời nóng như đổ lửa mà vẫn chưa có tin quan Huyện lệnh. Rồi đã chớm thu, nắng cũng đã nhạt dần. Quan Huyện lệnh vẫn bất vô âm tín. Nàng càng bồn chồn lo lắng, đứng ngồi không yên. Giữa lúc ấy thì có người đưa tin về báo: Quan Huyện lệnh đã bị Tô Định sát hại. Tên Thái thú được mật báo Thi Sách đang kết giao với hào kiệt quanh vùng. Vốn đa nghi, y lập mưu lừa bắt ông rồi giết luôn để trừ hậu họa!

Tin dữ đến giữa lúc Trưng Trắc đang thêu những đường chỉ cuối cùng ở đuôi con chim lạc trên chiếc áo mới. Mũi kim đâm sâu vào ngón tay, máu chảy loang cả một vạt áo mà nàng

vẫn ngây người không chịu tin. Rồi như chợt hiểu ra, nàng ngã vật xuống, khóc ngất đi. Mấy người hầu gái xúm lại đỡ nàng dậy. Nàng lại khóc, lại ngất đi, cứ thế mấy bận. Khi đã vợi bớt nguồn cơn, Trưng Trắc đẩy mấy người hầu gái ra, nàng đứng thẳng dậy, nghiến răng nói:

- Ta quyết bắt Tô Định và bọn giặc Đông Hán phải trả mối thù này. Lang quân chàng hỡi! Chàng sống khôn chết thiêng, xin hãy phù hộ cho thiếp rửa hận cho chàng!

ÔNG THI HAY THI SÁCH?

Chúng ta vẫn quen gọi chồng bà Trưng Trắc là Thi Sách. Không chỉ đi vào sử sách, tên ông còn được đặt cho nhiều đường phố, trường học trong cả nước. Nhưng gần đây, có ý kiến cho rằng, tên ông đúng ra phải là Thi, chứ không phải Thi Sách. Sở dĩ có sự gọi sai tên này là do người đời sau hiểu nhầm chữ “sách” ở từ “Thi sách”. Trong chữ Hán xưa, “sách” có nghĩa là hỏi; “Thi sách” có nghĩa là ông Thi hỏi (lấy bà Trưng Trắc làm vợ).

TỪ MÊ LINH ĐẾN CHU DIÊN

Mê Linh là vùng đất giữa hai dãy núi Ba Vì và Tam Đảo. Chu Diên là vùng đất Đan Phượng, Từ Liêm thuộc ngoại thành Hà Nội ngày nay. Hai vùng đất này nối liền với nhau qua sông Hồng, rất tiện cho việc thông thương theo hai đường thủy bộ.

PHẤT CỜ NƯƠNG TỬ

*Chị em nặng một lời quyền
Phất cờ nương tử thay quyền tướng quân.*

(Đại Nam quốc sử diển ca)

Mặc dù đang để tang chồng, Trưng Trắc quyết trở về Mê Linh tính việc khởi sự. Sau khi vào thưa chuyện với mẹ là bà Man Thiện, Trưng Trắc ra gặp Trưng Nhị. Nàng bàn với em:

- Anh Thi Sách bị tên giặc Tô Định lập mưu sát hại, thù này nhất định phải trả. Chị sẽ kêu gọi mọi người cùng chung tay đánh đuổi bọn giặc nước. Em nghĩ sao?

- Thủ của chị cũng là thù của em. - Trưng Nhị đáp. - Vả lại cha mẹ vẫn dạy chị em mình phải nhớ công đức của tổ tiên, dù là trai hay gái cũng phải lo khôi phục cơ đồ của các vua Hùng. Nay chính là lúc chị em mình thực hiện lời dạy của song thân. Chị cho em theo cùng.

Bà Man Thiện nãy giờ vẫn ở bên nghe chuyện hai con, nói xen vào:

- Hai chị em con nghĩ được như thế, mẹ cũng được hởi lòng hởi dạ. Nhà ta có bao nhiêu nhân lực, vật lực, tài lực, mẹ

MỤC LỤC

Lời nói đầu	3
Lời người biên soạn	5
Buổi luyện võ trên sân nhà Lạc tướng	7
Tin dữ đưa về	11
Phất cờ nương tử	15
Trút hận rửa thù, Bà Trưng xưng vương	19
Hai Bà chống quân Mã Viện	23
Bà Man Thiện	27
Đông Hải kinh ngư	30
Thánh Thiên Đại tướng quân	34
Xuân Nương công chúa	37
Cột đồng Mã Viện	41
“Nam Giao học tổ”	44
Trương Trọng đổi đầu vua nhà Tấn	48
Anh em nhà họ Triệu	51
Vì nghĩa quên thân	55
Nữ tướng cưỡi voi trắng	59
Hai người họ Lí	64

Vị hoàng đế đầu tiên trong sử Việt	68
Nước Vạn Xuân	71
Nhà Lương xâm lược	74
Thái sư Tinh Thiều	78
Lão tướng “Cự Bắc, Bình Nam”	82
Dạ Trạch Vương - ông vua đầm lầy	86
Hậu Lí Nam Đế và cái kết không có hậu	90
Nhà Đường đặt ách “An Nam đô hộ phủ”	94
Mai Thúc Loan phất cờ khởi nghĩa	97
Mai Hắc Đế - ông vua mệnh thủy	101
Khương Công Phụ - Trạng nguyên và bậc tiền bối	105
Bố Cái Đại Vương	109
Đầu trường chưa khép	113
Cao Biền đắp thành Đại La	117
Họ Khúc mở đường tự chủ	120
Dương Đình Nghệ và đội “nghĩa tử chi binh”	124
Niên biểu	129
Tài liệu tham khảo	133